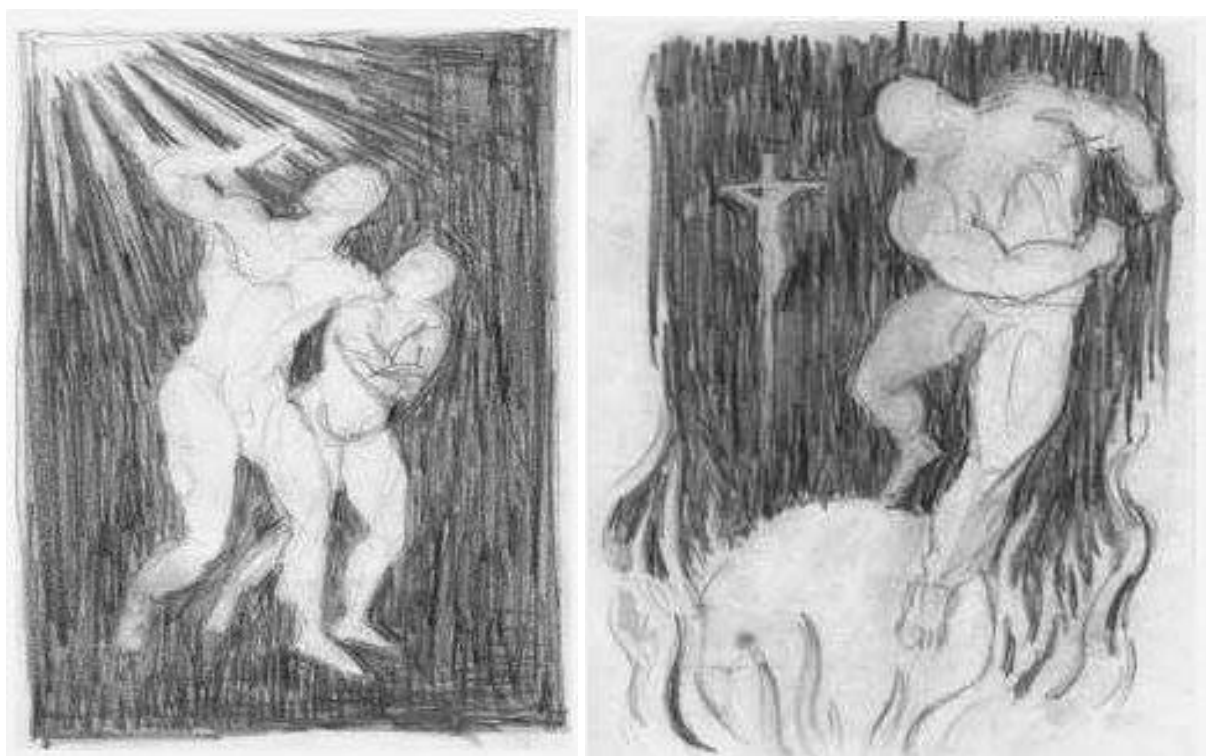

(Fortsættelse 80):

TEGNERIET GENOPTAGET

Sommerferien 1949 benyttede jeg delvis til at genoptage tegneriet og delvis til at fotografere forskellige pittoreske motiver, blandt andet i København og desuden i Dyrehaven nord for byen. Men først lidt om nogle af de tegninger, jeg tegnede på det her omtalte tidspunkt. Jeg var mest vænnet til at tegne med blyant og havde været det lige siden min tidlige barndom og ikke mindst i de to år, hvor jeg var medarbejder på langtegnefilmen "Fyrtøjet", så det lå nærmest for atter at bruge blyant som tegneredskab.

Imidlertid var jeg på daværende tidspunkt også begyndt at interessere mig for at male med akvarelfarve og sjældnere med oliefarve. Men jeg havde – som sædvanligt – flyvske planer om at ville male nogle store billeder med religiøse eller religionsfilosofiske motiver, mindre kunne ikke gøre det. Men til det formål tegnede og malede jeg først nogle skitser i mindre størrelse, som det så var meningen at jeg senere ville forstørre op og male i stor størrelse. Disse planer blev der dog af forskellige grunde ikke noget ud af, så derfor kom ideerne og udkastene ikke længere end til de nævnte skitsetegninger. Herunder vil jeg gengive nogle få eksempler på sådanne skitser:

Blyantsskitser: Til venstre Uddrivelsen af Paradiset, der var tænkt som et maleri i stort format. Til højre Jordklodens dommedag, som også var tænkt som et maleri i stort format. Inden af delene blev dog til noget. – Tegninger: © 1948 Harry Rasmussen.

Som nævnt forsøgte jeg mig også med at male nogle skitser med akvarelfarver, men i tidens løb er flere af disse bortkommet, så at jeg kun er i stand til at gengive det følgende eksempel:

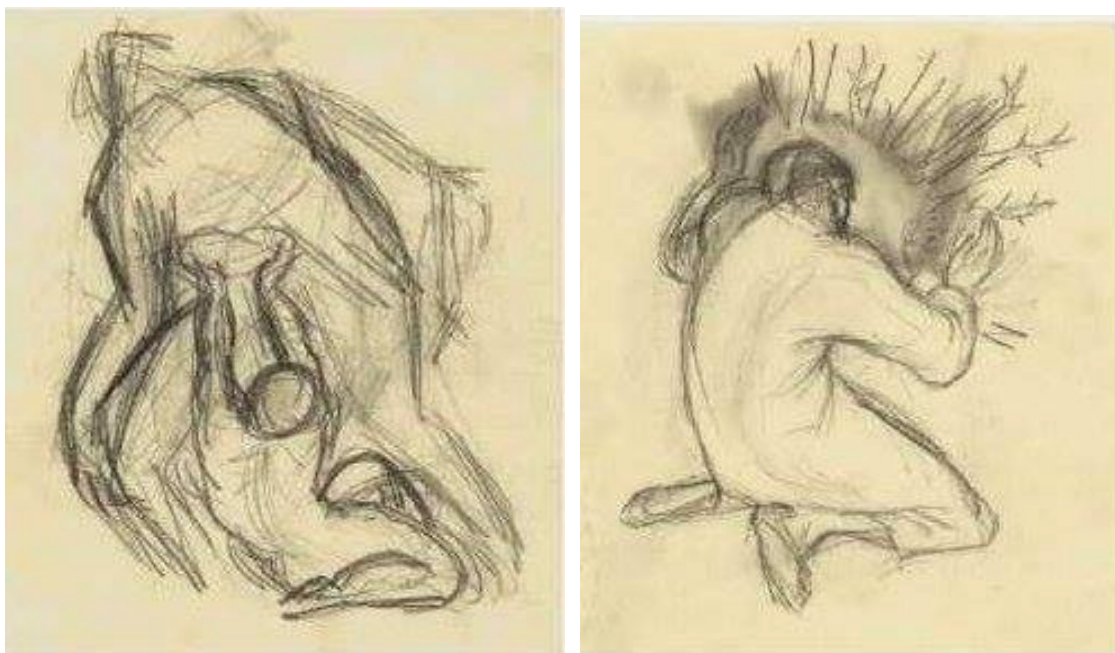
Akvarelskitse til Jesu tilsyneladende hårde ord til Simon Peter: "Vig bag mig, Satan!", tegnet af Harry Rasmussen og tænkt som maleri i stort format. – Tegning: © 1949 Harry Rasmussen.

Miniatureudkast med titlen Madonna, malt med oliefarver af Harry Rasmussen. – Oliemaleriet var dog ikke tænkt i større format end det, hvori det blev malet. © 1949 Harry Rasmussen.

På den tid malede jeg også nogle lidt større selvportrætter i oliefarve, men disse er desværre gået tabt i forbindelse med en pyromanbrand på mine forældres loft, hvor billederne, sammen med andre af mine personlige ting, blev midlertidigt opbevaret. Det gjaldt også nogle af mine andre olie billeder med motiver, som Asbjørn og jeg under en fælles udflugt hver for sig havde malet på stedet i naturen.

En anden motivkreds, som interesserede mig rigtig meget som tegner, var at illustrere nogle af H.C. Andersens eventyr og historier, et emne, jeg med mellemrum vendte tilbage til igen og igen. Men jeg fik dog aldrig rigtig gjort alvor af disse planer, udover at tegne nogle skitsemæssige udkast til bl.a. "Historien om en Moder", som på den tid særligt havde min interesse.

Blyantsskitser tegnet 1949: Skitsen tilsigter at vise moderens fortvivlelse, da døden drager bort med hendes syge barn. Herover til venstre ses den situation, hvor moderen beder døden om at tage barnet med sig i håbet om, at barnet må få det bedre ved at komme i dødens rige. Til højre ses moderen, som spørger tornebusken, om den har set, hvilken vej døden er gået med hendes syge barn. - © 1949 Harry Rasmussen.

I tegninger af den ovenfor viste slags, gjaldt det for mig om ikke at blive alt for detaljeret og distinkt i stregerne, sådan som tilfældet jo omvendt var med mine tegninger, der havde med klassisk animation og tegnefilm at gøre. I de sidstnævnte tilfælde var og er det vigtigt, at stregerne var så få og forenklede som overhovedet muligt, hvilket hænger sammen med den teknik, der ligger til grund for den klassiske tegnefilms figurer. Stregerne måtte og må nødvendigvis være 'lukkede', for at lette arbejdet for de folk, der skal overføre figurerne til på celluloider og dem, der skal farvelægge disse. Derfor blev animationstegningerne, som ofte havde en skitsemæssig karakter, i reglen

rentegnet med største omhu. I nogle tilfælde af key-animatoren selv eller ved større produktioner, som eksempelvis de lange tegnefilm, af folk, der er specialister i rentegning.

I allernyeste tid findes der dog en avanceret computerteknik, som muliggør en avanceret brug af farvelægning af figurer uden lukkede streger. I det hele taget har computerteknikken åbnet for nye horisonter og perspektiver, hvilket de såkaldt computergenerede tredimensionale 'tegnefilm' er gode eksempler på. De tidligere ovenfor viste animationstegninger fra min planlagte og delvis påbegyndte tegnefilm om "Tommelise", viser tydeligt, hvad jeg mener med, at en tegnet figurs streger skulle være "lukkede". Herunder gengives en af disse tegninger, som gerne skulle illustrere, hvad det er der menes, når man taler om "lukkede" streger:

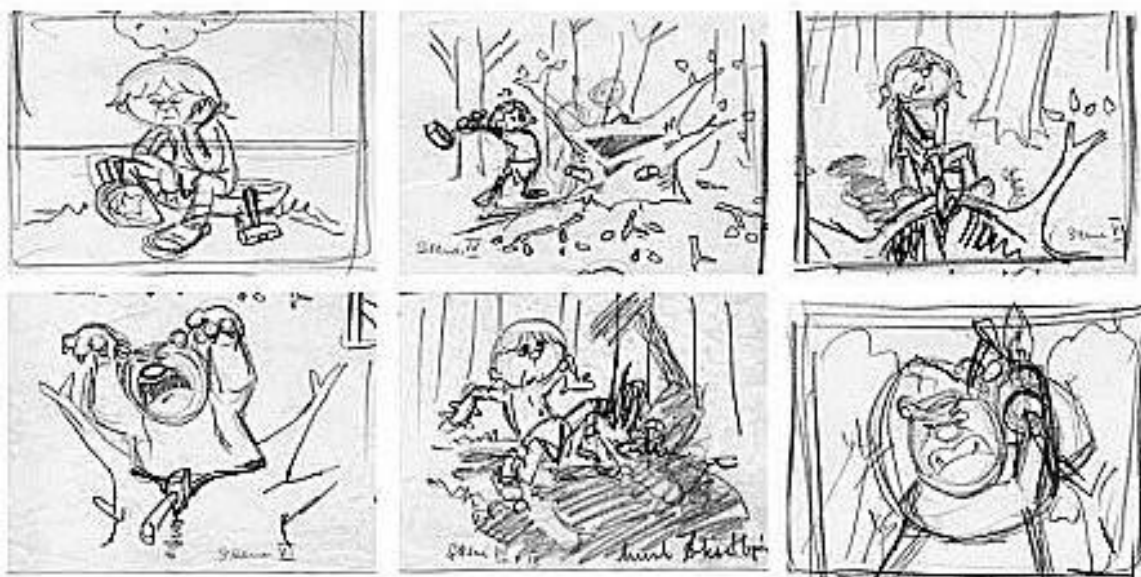
På denne rentegning af Tommelise ses tydeligt, at stregerne er lukkede, hvilket som nævnt hænger sammen med, at klassiske tegnefilmsfigurer jo var beregnet til at skulle farvelægges. Det med de lukkede streger er i øvrigt også en nødvendighed, når man i nutiden benytter sig af farvelægning ved hjælp af et computerprogram. I allernyeste tid findes der dog en avanceret computerteknik, som muliggør brugen af farvelægning af figurer uden lukkede streger. – Tegning: © 1948 Harry Rasmussen.

MINE EGNE TEGNEFILM-DRØMME

Senere samme år fik jeg ideen til en kort tegnefilm med en stenalderdreng og en bjørn i hovedrollerne. Ideen var tydeligvis inspireret af, at jeg havde set Disney's tegnefilm "Bongo", men ellers havde handlingen i min lille tegnefilm, som jeg gav titlen "Drengen og Bjørnen", ikke direkte noget med handlingen i "Bongo" at gøre.

Idéen til tegnefilmen "Bjørnejagten", handlede om en stenalderdreng og hans families og stammefrænders dagligdag, der var præget af frygten for en stor og

ondsindet bjørn. Efter mange fataliteter ender det naturligvis med, at den modige dreng uskadeliggør bjørnen, så at han og hans familie og stammefrænder igen kan leve i fred.

Ovenfor ses seks såkaldte "thumbnail-sketches" til den planlagte korte tegnefilm "Drengen og Bjørnen". Billederne skal i begge rækker 'læses' fra venstre mod højre. Drengen jager bjørnen, som har gemt sig i en hul træstub, med sin stenøkse, men forfejler sit hug, hvorved bjørnen får fat i øksen og jager drengen. – Tegninger: © 1949 Harry Rasmussen.

Men det begyndte altså med tegnefilmen til "Bjørnejagten" – eller "Drengen og bjørnen", som jeg også kaldte den. Men det blev stort set ikke til andet og mere, end at jeg blandt andet tegnede de ovenfor viste thumbnail-sketches over filmens handlingsgang. Bortset fra det, var der jo i realiteten tale om en øvelse i at fortælle en handling visuelt og tegnefilmisk.

Det, der havde inspireret til tegnefilmen om "Drengen og bjørnen", var faktisk også planer om en tegneserie om stenalderfolket, som jeg havde syslet med i nogen tid. Ideen dertil var opstået under læsningen af Johannes V. Jensens roman "Den lange rejse". I læreårene på Akademiet for Fri og Merkantil Kunst var et af fagene den menneskelige anatomi, og det havde i høj grad min interesse, og det udmøntede sig altså på et tidspunkt i form af skitser til en tegneserie om et stenalderfolks liv i dagligdagen og i krise- og krigstider. Stenalderfolkene var delt op i grupper eller klaner, og det hændte lejlighedsvis at man af den ene eller anden grund kom i strid med hinanden, især om territorier og jagtområder, i nogle tilfælde om at befri en eller flere, mænd eller kvinder, der enten var røvet eller blevet taget til fange af en anden og fjendtligt indstillet gruppe eller klan.

Herover ses nogle skitser fra den planlagte tegneserie om stenalderfolket. Disse og lignende tegninger var et forsøg på at omsætte den viden om den menneskelige anatomi, som jeg 1945-47 havde lært som elev på Akademiet for Fri og Merkantil Kunst. – Tegninger: © 1949 Harry Rasmussen.

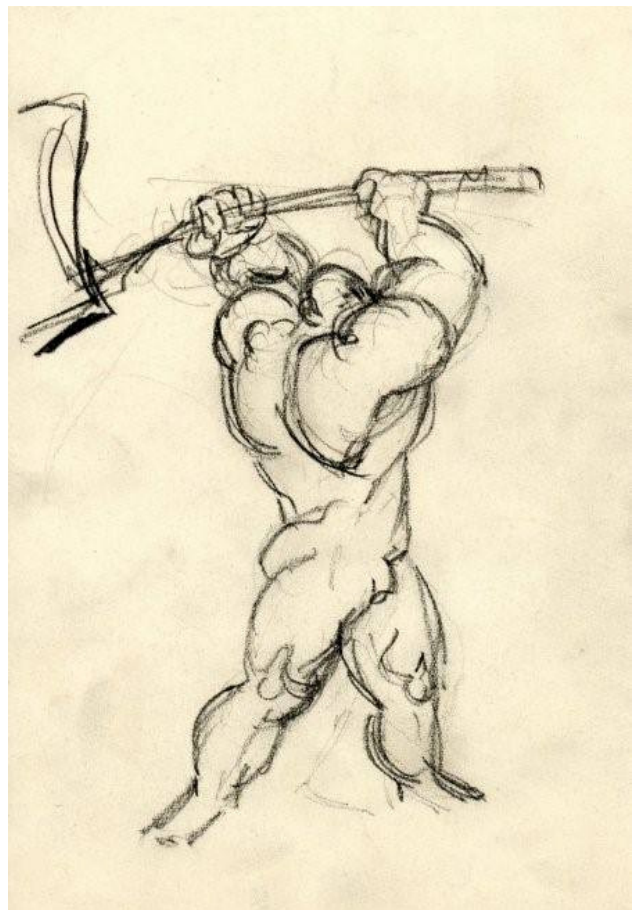
Herover ses en rentegnet side af tegneserien "Octopus", som jeg arbejdede med et stykke tid i 1949, men som jeg opgav at fortsætte med, dels fordi afsætningsmulighederne for sådan en serie ikke var store, og dels fordi jeg fik andre idéer, som det interesserede mig mere at arbejde med. – Tegning: © 1949 Harry Rasmussen.

Tegneserier var og er for så vidt interessante nok som medie betragtet, og selv om jeg ikke var og fortsat ikke er den store entusiast på det gebet, så lod jeg mig alligevel friste til at tænke i de baner. Det skyldtes, at jeg fik idéen til en tegneserie om især en fremtrædende civil politimands forsøg på at bekæmpe en grådig diktator, som havde planer om at ville erobre verdensherredømmet. Det var tanker og forestillinger, som var oppe i efterkrigstiden, som jo stadig var præget af begivenhederne under 2. Verdenskrig. Altså gik jeg i gang med at lave nogle udkast til tegneserien, som jeg ville give titlen "OCTOPUS", der som bekendt betyder blæksprutte, og den nævnte diktator havde netop en blæksprutte som sit symbol. Diktatorens tilfangetagne modstandere straffedes ofte med døden ved at blive kastet ned i en dyb brønd, hvor et kæmpemæssigt uhyre af en blæksprutte måtte friste sin ensomme tilværelse.

Herover ses et af figurudkastene til den satiriske tegnefilm "PAX", som jeg havde fået ideen til allerede i 1947. Den var inspireret af den efter min opfattelse absurde tankegang, at atomkapløbet mellem stormagterne skulle være i stand til at opretholde en magtbalance, som ville forhindre en ny storkrig. Hovedfiguren i filmen er egentlig fredsdue, som ses fornedet med olivengrenen i næbbet. Manden til venstre og i midten er identiske, men blot med den forskel, at på den ene tegning har han ikke overtøj på og på den anden har han. Denne mand skal forestille den videnskabsmand, som har konstrueret den store og armerede bombe, der er opstillet tæt ved storbyen som et monument og vartegn for fred. – Tegning: © 1949 Harry Rasmussen.

Men heller ikke sådanne tegninger fandt jeg i længden tilfredsstillende. Jeg savnede simpelthen de levende billeder, og specielt den animation, som tegnefilmmediet gav muligheder for at dyrke og udvikle. Derfor begyndte jeg i 1948-49 igen så småt at tænke på at ville lave tegnefilm, især fordi der var nogle historier og emner, jeg gerne ville fremstille filmisk. En af disse ideer, som var blevet undfanget omkring 1947, handlede i satirisk form om kaprustningens glade vanvid. Filmen skulle have den ironiske titel "PAX", der som bekendt betyder FRED, og mere specielt GRAVENS FRED. Filmen blev imidlertid ikke til noget på det tidspunkt, og det gjorde den desværre heller ikke, da ideen mange år senere, mere præcist i 1973, blev genoptaget. På sidstnævnte tidspunkt begrundede Bestyrelsen for Statens Filmcentral et afslag om produktionsstøtte med, at "den slags film var der blevet lavet tonsvis af i Østeuropa". Det var ganske vist rigtigt, men hvorfor man ikke også skulle kunne producere en lignende film i lille Danmark, havde jeg svært ved at forstå. I øvrigt anerkendte filmcensorerne skam den professionelle drejebog og det øvrige oplæg til filmen, som da også vil blive nærmere omtalt senere her i selvbiografien.

Herover ses to foreløbige udkast til de to hovedfigurer i H.C. Andersens eventyr "Lille Claus og Store Claus", som jeg også havde planer om at lave som tegnefilm. Senere omformede jeg dog figurerne i mere karikeret og humoristisk retning, men opgav projektet igen, fordi det ikke havde nogen udsigter til at blive realiseret. – Tegninger: © 1949 Harry Rasmussen.

På den tid omgikkes jeg også med planer om at lave en tegnefilm over H.C. Andersens eventyr "Lille Claus og Store Claus", og i det øjemed tegnede jeg nogle foreløbige og meget løse udkast til, hvordan eventyrets to hovedfigurer eventuelt skulle se ud. Men heller ikke dette projekt havde udsigt til at kunne realiseres og forblev derfor i lighed med mine andre daværende tegnefilmprojekter kun øvelser, som tjente det formål, at vedligeholde min interesse for og forbindelse med tegnefilmmediet.

Imidlertid måtte jeg end så længe erkende, at det nok havde lange udsigter for mig med at kunne vende tilbage til tegnefilmbranchen, som på den tid i hovedsagen faktisk kun bestod af Ring og Rønde, der som underleverandører producerede reklametegnefilm, og Dansk Farve- og Tegnefilms A/S, hvis problematiske forsøg på at stable langtegnefilmprojektet "Klods-Hans" på benene, desværre mislykkedes. Men som omtalt, så havde jeg afslået både Børge Hambergs og Johnsens tilbud om at blive animator på "Klods-Hans"-filmen, og Børge Rings tilbud om at blive animator hos Ring og Rønde. Indtil videre fortsatte jeg derfor min egen skæve gang på jorden, foreløbig som tiltagende utilfreds fotografelev hos Rie Nissen. Vil dog skynde mig at tilføje, at min utilfredshed ikke havde noget at gøre med Rie Nissen som læremester og personlighed. Slet ikke, det drejede sig udelukkende om en grøde og gæringsproces i mit eget indre.

TRANG TIL 'LUFTFORANDRING'

Hen på efteråret følte jeg en stigende trang til at ville ændre på min livssituation. Arbejdet hos Rie Nissen var for alvor begyndt at kede mig, mest fordi det syntes uden udsigter. Det gik op for mig, at jeg faktisk ikke kunne tænke mig at blive professionel fotograf, og at det næppe heller var nogen genvej til filmbranchen. Derfor anså jeg det for spild af tid og kræfter, at afslutte elevtiden med at tage afgangseksamen og svendebrev på fotografskolen. Men hvad skulle jeg tage mig til, hvis og når jeg holdt op hos Rie Nissen? Det var noget af et spørgsmål, og jeg var ikke selv afklaret med, hvad jeg i så fald skulle give mig i kast med. Jeg havde tidligere drøftet situationen med Chris Christiansen, som blandt andet sagde: "Lad være med at gå og spille Deres tid, Kjørme, på noget De alligevel ikke vil arbejde med i fremtiden! Det er livet for kort til!"

Hjemme talte jeg også med mor om min situation, som dog forståeligt nok mente, at jeg burde gøre uddannelsen færdig. Men jeg tror nu nok hun mest tænkte på, hvad far ville sige, når han hørte, at den i hans øjne udelige søn endnu engang ville give op lige før 'målet'. Desuden rådførte jeg mig med mine to gode venner, Asbjørn og Jens Andreasen. Den førstnævnte var også mest

tilbøjelig til at mene, at jeg burde gøre fotografuddannelsen færdig, mens sidstnævnte anbefalede mig at vende tilbage til tegneriet.

Imidlertid var der i mellemtiden blevet ansat en ny førstemand hos Rie Nissen, eller rettere sagt: genansat, nemlig den tidligere omtalte Jørgen Duus. Han havde dels været elev hos Rie Nissen og dels en kort overgang en slags førstemand på atelieret, men på et tidspunkt følte han også trang til luftforandring, hvorfor han havde søgt og fået stilling hos en anden af byens fotografer, men på Rie Nissens indtrængende opfordring var han nu vendt tilbage til sin læremester.

Hvad det var, der gjorde det endelige udslag, husker jeg ikke, kun at jeg en dag fortalte førstemanden, Jørgen Duus, at jeg havde i sinde at afbryde min elevtid hos Rie Nissen i utide. Det blev han til min store overraskelse stærkt oprømt over og sagde: "Nej, ved De nu hvad, Kjørme, det kan man simpelthen ikke! Man må gøre det færdigt, man er begyndt på, især når man også har talent for det!" Hans ord gjorde selvfølgelig et vist indtryk på mig, men fik mig dog ikke til at ændre beslutning. Kort efter tog jeg mod til mig og sagde til Rie Nissen, at jeg havde besluttet mig til at afbryde elevtiden, fordi jeg jo ikke havde tænkt mig at blive fotograf.

Rie Nissen, som sad på sin sædvanlige plads ved vinduet, blev tilsyneladende ikke overrasket, men så blot på mig og sagde: "Er det nu klogt af Dem, Kjørme!?" Og efter en pause tilføjede hun: "Vil De ikke gøre mig den tjeneste at tænke over Deres beslutning endnu engang, inden De endeligt bestemmer Dem?" – "Æh", svarede jeg lidt tøvende og tilføjede: "Jeg tror nu ikke, det ændrer min beslutning, for det er noget, jeg har overvejet i nogen tid! Jeg har været glad for elevtiden hos Dem og synes selv, at jeg har lært mange ting her, men jeg føler, at det er på tide, at jeg søger tilbage til det, jeg trods alt er bedst til, nemlig at tegne!" – "Ja, ja!", sagde hun ligesom opgivende, "Det ved De måske nok bedst selv! Men jeg havde gerne set, at De fik gjort uddannelsen her færdig, for jeg er overbevist om, at De ville have kunnet bestå eksamen med udmærkelse."

Rie Nissen havde nu rejst sig fra sin plads og gik uroligt frem og tilbage i lokalet. Med et standsede hun foran mig og udbrød: "Hvornår har De tænkt Dem at slutte?" "Så snart som muligt, hvis det kan passe Dem!" svarede jeg ufortøvet. "Jeg vil ikke holde på Dem, hvis De tror det! Slut De bare i dag, hvis der ikke er noget, der skal gøres færdigt først?", sagde hun lidt iltert, for ligesom at skjule, at hun var oprigtigt ked af, at jeg ikke ville blive hos hende mere. Ja, hun var faktisk så ked af det, at hun havde tårer i øjnene, da hun atter satte sig på sin plads ved vinduet og gav sig til at rode med nogle papirer. Det rørte mig dybt, at denne i manges øjne lidt barske karrierekvindes kunne bringes på grådens

rand, blot fordi en af hendes elever ikke længere ville blive hos hende. Jeg kunne naturligvis ikke lodde, hvad der foregik i hendes bevidsthed, og langt mindre forstå det, for jeg havde kun en gang tidligere været ude for, at mine ord kunne bringe et kvindeligt væsen i affekt. Den første, det skete med og for, var min barndomskæreste Alice, da jeg gjorde hende klart, at vore veje måtte skilles. Det havde bestemt ikke været rart at træffe den beslutning, og det var det heller ikke nu. Men på godt og ondt var der noget dybt i mit indre, som dikterede mig, hvad jeg skulle og måtte gøre, for at komme videre i livet.

Dagen oprandt, så vidt jeg erindrer i oktober 1950, da jeg skulle slutte hos Rie Nissen, og alle ønskede mig held og lykke i fremtiden. Men det var naturligvis med nogen beklemthed, at jeg sagde farvel til en tid og en læremester, som jeg i det store og hele havde været glad for. Nu skulle jeg så se at komme videre og finde ud af, hvordan det kunne ske. Det blev atter tegneriet jeg kastede mig over, men det kom snart til at stå klart, at jeg hverken havde talent, gå-på-mod eller udholdenhed nok til for alvor at kunne gøre karriere som almindelig tegner, så derfor koncentrerede jeg mig endnu engang om forsøget på at vende tilbage til tegnefilmbranchen. Problemet var bare, at denne stort set var ikke-eksisterende på det tidspunkt, for jeg vidste gennem Børge Hamberg, at Dansk Farve- og Tegnefilms projekt om en langtegnefilm baseret på H. C. Andersens eventyr "Klods-Hans" desværre var stoppet af finansielle grunde, og Børge Ring kunne jeg ikke få mig selv til at ringe til, fordi jeg så overlegent havde afslået hans tilbud til mig forrige år om, at komme og arbejde for Ring & Rønde i deres studio på Vesterbrogade.

(Fortsættes i afsnit 81)